

בית הדין ביצהר. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

יד כסליו תשפ"ג 08/12/2022

תמצית פרוטוקול ופסק הדין בעניין עבודות עפר וקניית כלי עבודה

התובע:

הנתבע:

הפרטים המוסכמים על הצדדים:

1. בשלהי שנת 2018 הוצעה למכירה תכולת מגרש ששימש כשטח אכסון לכלי תשתיות-טרקטורים במושב ברקת.
2. הטרקטורים ושאר הציוד עמדו במקום שנתיים לערך מאז השימוש האחרון. מוסכם על הצדדים שעמידה כזו גורמת לבלאי מסוים של הכלים.
3. הכלים שנקנו ככלים הראויים לשימוש הם:

בובקט (שנת ייצור 2003)

בובקט (שנת ייצור 2005)

מחפרון (חברת קטרפילר שנת ייצור 1998)

מיני מחפרון עם פטיש.

מלבד הציוד הזה היה ציוד נוסף הכולל כלי המיועד לפירוק, כפות, גלגלים, סקטים ועוד.

4. מוסכם שבזמן המכירה הכלים לא היו במצב שניתן להניעם ודרשו התערבות מסוימת.
5. המוכר לא ביקש את תמורת המכירה כולה באופן מיידי אלא היה מוכן להמתין זמן מסוים.

טענות התובע:

1. היה לי קונה, ערבי מחברון, שהיה מעוניין בקניית כל תכולת המגרש תמורת כל הסכום- 140 אש"ח. הסיבה שלא מכרתי לו היא שהעדפתי למכור ליהודים. היו גם קונים נוספים שהתעניינו.

וְשָׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף יצהר. טל': 0545519878 0585858750 מייל
karmeimishpat@gmail.com

בית הדין ביצהרה.

סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

2. עד שנתיים לפני המכירה הציוד היה במצב שמיש ובעבודה. הסיבה שהשימוש הופסק היתה פרישה שלי מניהול החברה לטובת לימודים.
3. גם סיבת המכירה היה מסיבה של אילוץ של פינוי המגרש על ידי בעל המגרש ולא רצון להפטר מהכלים.
4. הסיכום עם הנתבע היה שהנתבע יפנה את המגרש ויקח את כל תכולתו תמורת הסכום הנ"ל כעסקת חבילה.
5. את הסכום הראשון של 50 אש"ח העביר לי הנתבע רק לאחר שנה וחצי- שנתיים.
6. ערב ראש השנה לפני שנתיים חתמנו בוררות אצל . למורת רוחי התקבלה פשרה ע"ס 100 אש"ח. אף בסכום זה הנתבע לא עמד ולא העביר.
7. הנתבע כן העביר 8500 ₪ עבור המע"מ ועוד 20 אש"ח. אך הסכום לא הגיע לסכום שסוכם בפשרה.
8. מלבד זאת, פעמים רבות הנתבע הבטיח שיעביר את הכסף בתוך ימים ספורים. הבטחות שלא קוימו אך משמשות הודאה של הנתבע על כך שמעוניין להשלים את העסקה.
9. לפני מספר שבועות הנתבע הודיע לי שאינו יכול להביא את הסכום הפשרה לידי מימוש. הוא המליץ לפנות לבית דין זה ולתבוע בו את המגיע לי.
10. **התביעה שלי בפועל:** מאחר והסכום הפשרה לא כובד אני חוזר בי מהסכמתי ותובע את מלוא הסכום של 140 אלף ש"ח. מלבד זאת אני תובע נזק על העיכוב בתשלום וכתוצאה מכך שהייתי צריך ללוות סכום זה מהבנק ושילמתי עליו ריבית. אני מודע שאיני יכול לתבוע את סכום הריבית (מסיבות הלכתיות) אך אני תובע נזק מסוים.

טענות הנתבע:

1. הכלים מלכתחילה היו במצב לא טוב. מכונאי שבדק אותם לפני הקניה המליץ לא לקנות אותם.
2. התובע היה לחוץ לפנות את המגרש ולכן פינית את המגרש במהירות.
3. הסיכום היה על כך שאמנם אפנה הכול אך אשתמש בעצמי בשני כלים ולאחר מכן נראה מה קורה עם שאר הכלים.

וְשִׁמְרוּ דֶּרֶךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף יצהרה. טל': 0545519878 0585858750 מייל
karmeimishpat@gmail.com

בית הדין ביצהרה.

סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

4. הסכום אליו התחייבתי היה 100 אלף ש"ח בלבד וגם סכום זה התניתי בכך שאצליח למכור חלק מהכלים.
5. הכלים היו ללא טסט. העברת הטסט הייתה באחריות התובע. התובע לא העביר טסט ולא היה זמין לעניין. ללא טסט מכירת הכלים קשה משמעותית.
6. הכלים עד עכשיו בלי טסט.
7. בסכום של 100 אלף ש"ח היו כלולות גם שתי מכולות: מכולת מחסן מלאה בצידוד כמברגות וכד' ומכולת משרד. מכולות אלו לא סופקו. בהודעה ששלחתי על כך לתובע, ענה התובע שנדבר למחרת אך למחרת לא ענה לטלפון.
8. הכלים היו ועדיין במצב גרוע. תקלות חוזרות ונשנות. בכל שלב של תיקון הודעתי לתובע שאם הוא רוצה אני מוכן להחזיר את הכלים ולבטל את העסקה.
9. מצב הכלים גרוע כל כך שאי אפשר כלל לעבוד איתם והם שווים לברזלים מלבד בובקט אחד.
10. לאחר שהבנתי שזה המצב הצעתי לתובע שאשלם לו תמורת כלל הצידוד 80 אלף ש"ח, הצידוד שקיבלתי יישאר ברשותי ואנו ניפרד כידידים.
11. גם צידוד שהובטח שיתווסף כגון גלגלים נוספים ומטאטא לא סופקו על ידי התובע. במקום אליו נשלחתי כדי להביא את הצידוד לא היו זמינים ולא הצלחתי להשיג את הצידוד המדובר.
12. לאחר שעבר זמן רב בו הוברר שהמכירה אינה אפשרית נשברתי ושילמתי מכספי (ולא מכסף המכירה כפי שסוכם) את הסכום המדובר של 50 אלף ש"ח.
13. כל מה שלקחתי את הכלים זה למכור. יש גם הודעות על כך. מכיוון שלא היה טסט אי אפשר היה למכור ללא התובע שיעשה טסט ולאחר מכן העברת בעלות.

דיון ופסק הדין

בבואנו לדון בתביעה זו יש לפרק ולדון בכמה שלבים ומתוכם להכריע את הדין הסופי.

1. מחיר העסקה הראשוני עליו סוכם.

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף יצהרה. טל': 0545519878 0585858750 מייל
karmeimishpat@gmail.com

בית הדין ביצהר. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

2. הפרטים הכלולים בעסקה, מה מתוכם התקבל ומה כלל לא התקבל ודינם של הכלים שלא נמסרו (המטאטא והגלגלים).
3. מצב הכלים בזמן העסקה.
4. היחס בין התובע לנתבע. האם הנתבע משמש כמתווך או כקונה גמור והמשמעויות של כל אחת מהאפשרויות.
5. האם יש על הנתבע חיוב של שבועה דאורייתא מדין מודה במקצת.

1. מחיר העסקה הראשונית עליה סוכם.

על שלב זה היו הכחשות משמעותיות בין הצדדים. התובע טען שמחיר העסקה עליה סוכם היה 140 אש"ח בעוד הנתבע טען שמעולם לא דובר אלא על עסקה של מאה אלף ש"ח בלבד. שני הצדדים לא הביאו כל ראיה לשיטתם. בתשובה לשאלתנו אמר התובע שאינו אוהב להתנהל בהודעות, הודעות וואטסאפ, מיילים וכד' אלא בשיחות על פה.

בבירור שעשינו למחיר המחירון, וכפי שנגיע לכך לקמן, על פי המחירון שווי הכלים בזמן העסקה תואם יותר לדברי התובע ואף יותר מכך. ועל כן היה מקום להאמין לגרסת התובע. אולם לאידך גיסא, על פי בירור שעשינו, דבר מקובל בשוק הכלים הכבדים להשתמש בכלי ו"לגמור" אותו עד שהוא לא ניתן להימכר במחיר אפילו קרוב למחיר המחירון שלו.

במצב כזה, נאלצים אנו להכריע רק בין המילה של התובע אל מול המילה של הנתבע, אין לנו אלא להפעיל את הכלל הידוע של 'המוציא מחברו עליו הראיה'. כל זמן שלא הביא התובע ראיות לשיטתו הרי הנתבע מוחזק ככסף ואיננו יכולים לחייבו.

2. הפרטים הכלולים בעסקה. מה מתוכם התקבל ומה כלל לא התקבל.

כאמור, לטענת הנתבע היה כלול בעסקה, מלבד מה שסופק, שתי מכולות, גלגלים נוספים ומטאטא.

מכולות:

על המכולות טען התובע שמעולם לא היו חלק מהעסקה. הצדדים לא הביאו ראיות לשיטתם. אמנם הנתבע הביא התכתבות וואטסאפ שבה שואל את התובע מה עם המכולות והתובע לא מכחיש את היותם חלק מהעסקה אלא עונה "נדבר מחר". ראיה זו היא ללא תוקף רב לאור זאת שבדין הסביר התובע שענה כך מכיוון שחיכה לתשובה האם יהיה אדם אחר (בעל המגרש) המעוניין במכולות אך לאחר זמן הסתבר שאין חלק מהעסקה.

וְשִׁמְרוּ דֶּרֶךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהרה.

סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

לאור זאת גם כאן ההכרעה תהיה ש'המוציא מחברו עליו הראיה' ולכן אם היה משלם הנתבע את מלוא הסכום לא היה נאמן הנתבע לומר שהמכילות היו כלולות. אמנם, מאחר והנתבע עוד לא שילם את מלוא הסכום אז הוא עדיין מוחזק בכסף ולכן נאמן לומר שלא קיבל את מלוא התמורה של העסקה.

המטאטא והגלגלים:

על המטאטא והגלגלים טוען התובע שכך שלא נאספו זה באשמת הנתבע. לדבריו, במשך שנה וחצי שהנתבע היה יכול למשוך אותם הוא לא עשה זאת. הנתבע טען שהתובע לא נתן לו את הטלפונים של מי שמחזיק בציוד, התעלם מטלפונים ולכן הוא לא יכול היה לאסוף את הציוד. לאור הכחשות אלו עלינו לדון מי המוחזק כעת בגלגלים, ברשות מי הם נעלמו, האם על המוכר התובע עדיין יש חובה לספק אותם והאם על הקונה הנתבע חובה לרכוש אותם.

ככלל, מיטלטלין עוברים מיד אל יד רק בקניין. כל זמן שלא נעשה אחד מהקניינים הבאים המטלטלים אינם עוברים בעלות: סודר, משיכה, הגבהה ואגב קרקע. מטרת הקניין היא לברר שאכן ידוע מי הבעלים ומתוך כך מי המוחזק בחפץ המטלטל. במקרה לפנינו, על אף שהייתה הסכמה של המוכר התובע והקונה הנתבע על כך שהגלגלים והמטאטא היו אמורים להקנות על ידי הנתבע, מכל מקום הנתבע כלל לא קנאם בפועל.

על אף שלכאורה ניתן להיאמר שמכיוון שהנתבע קנה את הטרקטורים אז המטאטא והגלגלים נקנים אגב הטרקטורים, מכל מקום להלכה אין זה כך. מטלטלין יכולים להקנות אגב קרקע אך לא אגב מטלטלין חשובים מהם (על פי השו"ע סימן רב).

על פי זה יוצא שכעת הבעלות של המטאטא והגלגלים נשארה בידי התובע. כעת צריך לדון האם יש מחויבות מסוימת של הנתבע לאסוף את הציוד ולשלם עבורו.

אמנם יש מקום לדון שבכל זאת תהיה זיקה קניינית לנתבע על המטאטא והגלגלים. זיקה זו יכולה להיעשות על ידי החשבה של הכסף שכן שולם כקניין כסף. מדאורייתא מעות קונות מיטלטלין. חז"ל תקנו שמיטלטלין לא ייקנו על ידי כסף כדי שלא יוכל המוכר לומר "נשרפו חטיף בעליה" ועל ידי כך לקבל מעות אך לא לספק סחורה (עיין ב"מ מז ע"ב ושו"ע קצח ס"ה). אמנם במקרה והיה קנין מעות ועתה משתמט אחד מהצדדים למלא את חלקו במכירה, אף על פי שהקניין בוטל ע"י חז"ל, מכל מקום חייב המשתמט לקבל על עצמו קללת "מי שפרע מדור המבול הוא יפרע ממי שלא עומד בדיבורו" (ב"מ עד ע"ב, שו"ע רד ס"א).

אך כאן יש כמה סיבות שלא להחשיב את המעות אף כקניין כסף על המטאטא והגלגלים: א. הנתבע טוען שמעולם לא קנה. אמנם טענתו לא התקבלה אך אין אנו יכולים לחייבו לקבל על עצמו "מי שפרע" במצב זה. ב. ישנה מחלוקת אחרונים על קנין כסף האם דינו ככל הקניינים וכבר בפרוטה הראשונה נקנה כל המקח והשאר זה חוב (ט"ז סימן קצ) או שזה קניין של שווי, שכל שתהליך התשלום מתקדם הוא מחיל את הקניין יותר (סמ"ע שם ס"ק א). על פי השיטה הסוברת שקנין כסף

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהרה. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

הוא קנין שווי יוצא שמכיוון שהנתבע לא קיבל את המטאטא והגלגלים וגם לא שילם עבורם עדיין אז אפילו קנין מעות אין כאן ושוב לא חייב לקבל עליו מי שפרע. מכיון שהנתבע יכול לומר 'קים לי' כשיטה הסוברת שקנין כסף זהו קנין שווי הרי אינו חייב לקבל עליו מי שפרע ואין לו זיקה כעת כלל למטאטא והגלגלים.

גם לאחר שביררנו שהמטאטא והגלגלים שייכים לתובע יתכן שנצטרך לחייב את הנתבע עכ"פ בחלק משוויים. באופן עקרוני כאשר אדם מבטיח לחברו שיעשה פעולה מסוימת ולבסוף לא עשה, אם נגרם הפסד ממוני מפעולה זו ישנם מצבים בהם יחויב המבטיח לשלם לאדם עבורו ניתנה ההבטחה. דין זה הובא בשו"ע (למשל ברמ"א סימן יד לעניין לך ואני אבוא אחריו וברמ"א סימן רז סעיף ו). ולכן כאן אם הנתבע לא היה אוסף את המטאטא והגלגלים וכתוצאה מכך בלבד היו נאבדים או שהיה ערכם יורד אז יתכן שהיינו מחייבים את הנתבע בסכום מסוים.

אלא שבמקרה שלנו גם התובע לא עשה את הנדרש ממנו. במשך שנה וחצי לא תיקשרו הצדדים ביניהם. הנתבע טוען שהתובע לא ענה לו לטלפונים ולא נתן לו את המיקום של המטאטא והגלגלים. לאור טענות אלו של הנתבע אין באפשרותנו לומר שאכן זה שהוא לא לקח את המטאטא והגלגלים היה רק באשמתו ומה שלא לקח זו פשיעה המגיע עליה פיצוי כפי ולכן פטור הנתבע מלשלם אף על כן.

3. מצב הכלים בזמן העסקה.

דין רב היה בין הצדדים על מצב הכלים בזמן העסקה. טלפונים רבים זמן רב השקענו על מנת למצוא מי שיוסיכנו לבדוק את הכלים. לאחר שבמחשבה שניה נוכחנו שבמהלך ארבע שנים יהיה קשה לאמוד מה היה מצבם בזמן הקניה אז גם כאן נאלצנו להכריע על פי הטענות בלבד.

גם אם נאמין לנתבע שהכלים היו במצב גרוע בזמן העסקה, אין ספק שהוא סבר וקיבל. במהלך הדיון סיפר הנתבע שהמכונאי שבדק את הכלים אמר לו שהם לא שווים ועסקה זו אינה משתלמת. הנתבע החליט ללכת על העסקה למרות זאת. החלטה זו הייתה משום שלדבריו 'כזה אני, אוהב ללכת על הקצה'. יוצא אם כן שכל טענות הנתבע על כך שהכלים היו במצב גרוע אינן עוזרות לו והוא צריך לשלם את הסכום עליו הם סיכמו. אמירה זו גם גורעת מטענתו על כך שהלך על העסקה כמתווך ובכך נדון בע"ה בהמשך.

יוצא שטענת הנתבע על איכותם של הכלים אינה מתקבלת ואנו מכריעים שהנתבע צריך לשלם את הסכום עליו הם סיכמו.

4. היחס בין התובע לנתבע. האם הנתבע משמש כמתווך או כקונה גמור והמשמעויות של כל אחת מהאפשרויות.

מחלוקת משמעותית בין התובע לנתבע הייתה בשאלה האם הנתבע שימש כמתווך שמנסה למכור את הכלים וכל זמן שלא מכר באפשרותו להחזיר אותם לתובע או שהנתבע משמש כקונה גמור

וְשִׁמְרוּ דְרֹךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהרה. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

והתובע רק הסכים לחכות עם התשלום עד שיהיה לנתבע כסף, מה שמבחינתו יכול להיות ממכירת הכלים אך יכול להיות מכל מקום אחר.

אין כל חולק שהתובע לא ביקש את כספו מיד. יתירה מכך, בהתכתבות היחידה שהובאה בפנינו הנתבע מודיע שלעת עתה אינו משלם כי לא מצא קונה, גם אמירה זו של הנתבע נותרה ללא מענה, לפחות בהודעה, של התובע.

התובע טען לאורך כל הדיונים שהנתבע שימש כקונה ולא כמתווך. בתשובה לשאלה מדוע חיכה למכירת הנתבע את הכלים ענה התובע שהבין שאין לנתבע כסף ולכן חיכה. יתירה מזו, התובע טען שנאמר ביניהם במפורש שכאשר יהיה לנתבע כסף, גם ממקומות אחרים כגון עבודות שעשה, יצטרך הנתבע לשלם לו.

בגרסת הנתבע עלה קושי אחר. הנתבע אמר שתכנן לקחת לעצמו שניים מהכלים, הוא לא פירט אלו כלים בדיוק. מדבריו נשמע שהייתה לו בחירה בכך ולכן זו עסקת קניה.

הנתבע תירץ את דבריו ואמר שזה היה תווך והוא חשב שהוא ירכוש לעצמו חלק מהכלים.

כאמור לעיל, הנתבע הביא מכונאי שאמר לו שעסקה זו אינה משתלמת. למרות זאת הנתבע החליט ללכת על העסקה. לכאורה אם נכונה טענתו שהוא רק מתווך אז לא ברור כיצד תכנן למצוא קונים לקניה שאפילו לעצמו אינה נראית משתלמת וק"ו למכור את הכלים הלאה. מתוך דבריו נראה מוכח שכונתו הייתה לקנות את הכלים על מנת להשתמש. השימוש, גם אם אינו בתפוקה של כלי תקין לחלוטין, יכול לצאת משתלם לאורך זמן. דבר זה הוכח גם מכך שהנתבע מודה שניסה להשתמש בכל הכלים אך לדבריו זה יצא לא משתלם כי, כלשונו, 'כל הזמן התפוצץ פה צינור, שם צינור'. מדברים אלו נראה שאף הנתבע לא התכוון לעסקת תווך באופן המקובל של המילה אלא למן עסקה של 'אם לתווך אם לקניה', עסקה שאינה מקובלת ועל כן עוד לא הוכח שאכן היה תווך הרי זו עסקת מכירה.

לאחר שהסקנו שזו עסקת מכירה יש לדון האם הנתבע יכול לטעון שהיה כאן מקח טעות. טענת מקח טעות עלולה לנבוע מחמת שלוש אפשרויות:

- א. מצבם הגרוע של הכלים- על פי טענת הנתבע.
- ב. המכולות שלטענת הנתבע לא סופקו אל ידי התובע.
- ג. המטאטא והגלגלים שבהם התובע מודה שלא סופקו ונפלה בין הצדדים דין ודברים בשל מי זה לא סופק.

באפשרות א' אין לנתבע זכות לטעון מקח טעות מחמת שני נימוקים:

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהרה. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

א. הנתבע, על פי הודאתו, ידע את מצב הכלים. המכונאי אף המליץ לו לא לקנות אותם. לאור זאת אין עומדת לו טענת מקח טעות. וכמו שכתב השו"ע (סימן רלב ס"ג):

המוכר לחבירו קרקע או עבד או בהמה או שאר מטלטלים, ונמצא במקח מום **שלא ידע בו הלוקח**, מחזירו אפי' לאחר כמה שנים...

מאחר ובנידונינו ידע הנתבע על מצב הכלים הוא לא יכול לטעון עליהם מקח טעות.

ב. סיבה נוספת מחמתה לא יכול לטעון הנתבע מקח טעות היא שיש מחלוקת משמעותית בין הנתבע לתובע מה היה מצב הכלים בזמן המכירה. המוכר טוען שמצבם היה טוב ותואם למחיר. טענת הנתבע היא שמצבם כבר אז היה גרוע. מכיוון שהנתבע רוצה לחדש שהיה מום במקח הרי שחובת ההוכחה מוטלת עליו, **וזאת גם אם עדיין לא שילם והוא מוחזק בממון**. וכמו שכתב השו"ע (סימן רלב ס"א):

המוכר בהמה לחבירו לטבחה, ושחטה ונמצאת טרפה... ואם לא קנאה תוך ג' ימים, או שקנאה תוך ג' ימים ולא הוגלד פי המכה, דאז הוי ספק אם ניקב תוך ג' אם לאו, על הלוקח להביא ראיה, ואם לא, יפסיד ויתן הדמים אם הם עדיין בידו.

על פי דברי השו"ע, כאשר ידוע שיש מום על הקונה להביא ראיה שהמום נולד עוד ברשות המוכר. כאמור לעיל אין לנו ראיה מתי נולד המום ואף אחד מהצדדים לא הביא ראיה ולכן הנתבע אינו נאמן לטעון מקח טעות.

גם בטענת מקח טעות מהאפשרויות השנייה והשלישית אין סיבה להחזיר את המקח. לעניין המכולות אין טענת מקח טעות משום שגם בזה יש מחלוקת האם אכן זה מגיע לנתבע וממילא יש חובת ראיה בזה על הנתבע והוא לא סיפק אותה ולכן אי אפשר לבטל על פי זה את המקח (חשוב לציין, כאמור לעיל, שבזה יש שוני מהטענה על מצב הכלים. מבחינת הכלים, הכלים כרגע אצל הנתבע ולכן נדרש לשלם את מלוא מחירם אך המכולות אינן אצלו ולכן הדיון על התשלום עליהם הוא בנפרד). לעניין המטאטא, גם כן נחלקו האם חוסר האספקה של המטאטא והגלגלים היא בגלל הנתבע או התובע. שוב לא הובאו לכך ראיות ולכן לא יחשב הדבר כמקח טעות.

יש לציין שגם אם היה מסתבר שהתובע לא סיפק את המטאטא והגלגלים בפשיעתו לא היינו מבטלים את המקח מחמת כך. וזאת על פי פסיקת השו"ע שכאשר יש מום במקח אך זה לא מקח בגוף הדבר אלא מקח הניתן להשלמה הרי שחובת המוכר להשלים את החיסרון ולחייב את הקונה לגמור את המקח (סימן רלב ס"ה):

ראובן שמכר לשמעון בתים שיש לו בעיר אחרת, וקודם גמר המקח נכנסו עובדי כוכבים בבתיים וקלקלו קצת מקומות ועשנו הכתלים ועקרו דלתות הבית והחלונות, ורוצה שמעון לחזור בו, וראובן טוען שכיון שהוא מום עובר ינכה לו מן הדמים כדי שיחזיר הבית לקדמותו ויקיים המקח, הדין עם ראובן.

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהרה. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

לאור כל זאת יש להסיק שהנתבע נחשב כקונה שאינו יכול לטעון שמקחו היה מקח טעות וחייב לשלם עבור כל מה שלקח מהנתבע גם אם לא מכר כלום.

5. האם יש כאן מודה במקצת המחייב שבועה דאורייתא.

על פי כל האמור עד כאן יוצא: א. באופן עקרוני ההכרעה היא שנאמן הנתבע לומר שהעסקה הייתה ע"ס מאה אלף ש"ח. ב. על הטרקטורים ושאר הציוד שסופק צריך הנתבע לשלם. ג. מאידך, הנתבע אינו צריך לשלם על המכולות, המטאטא והגלגלים.

כעת יש לדון האם יש לנתבע חיוב שבועה מדאורייתא או מדרבנן ואת המשמעויות הנלוות לכך.

כדי לחייב שבועה דאורייתא נדרשת הודאה במקצת הטענה. במקרה שלנו לכאורה מחויב הנתבע בשבועה דאורייתא מכיוון שאכן הודה במקצת. אמנם כאשר החלק עליו מודה הנתבע כבר שולם (או לחילופין מציע הנתבע לשלם ומושיט לתובע את הכסף, מה שלא קרה בענייננו) נחשב לדין 'הילך'. משמעות דין זה שאינו מוגדר כמודה במקצת ופטור הנתבע מלהישבע שבועה דאורייתא. במקרה שלנו כבר שילם הנתבע 70,000 ₪ והשאלה היא האם יצא כבר ידי חובתו בתשלום זה ונחשב הילך או שעדיין, גם לשיטתו, חייב תשלום ועל פער זה מתחייב שבועה.

מכיוון שהנתבע טען במפורש בדיון ששילם את כל השווי של מה שיש בידו יוצא שלכאורה חל עליו הכלל של 'הילך' ופטור מן השבועה.

דבר זה אינו כל כך פשוט. בבואנו לטעון כך יוצא שמהודאתו של הנתבע על עסקה של מאה אלף ש"ח אנו מקזזים עבור המכולות, הגלגלים והמטאטאים שלא ספקו 30 אלף ש"ח וממילא שילם הנתבע על כל מה שכן קיבל את מלוא הסכום.

כדי לראות אם מציאות כזו אפשרית והגיונית יש להכריע את המשקל היחסי של כל אחד מהפריטים בסך כל העסקה, לבדוק כמה שולם, לבדוק האם הסכום ששולם מספיק והאם צריך הנתבע להוסיף תשלום לתובע.

בבדיקה שעשינו בשווי המחירון של הכלים יצא שמחיר המחירון של הכלים הוא גבוה משמעותית מסכום העסקה. סה"כ מחיר המחירון של סך הכלים, לו היו נמכרים במצב טוב הוא: 215,000 ₪. וזאת ללא המטאטאים, המכולות, הפטיש והציוד הנוסף.

אף על פי שמחיר הכלים ירד משמעותית בעקבות כך שישבו שנתיים ללא עבודה, היו ללא טסט וכו'. והראיה לכך היא שגם התובע לשיטתו אף לא בדק את המחירון אלא מכר במחיר נמוך משמעותית משווי זה. בכל זאת, קשה לומר במצב זה שב70,000 ₪ יצא התובע ידי חובתו כאילו שילם את כל מה שחייב. לומר שהמכולות והמטאטאים (שהורדו משווי העסקה כדלעיל) היו שווים 30,000 ₪ (כמעט שלישי מהעסקה!! לפי שיטת הנתבע וכן שדווקא הם נמכרו במחיר הריאלי או כמעט ריאלי שלהם) והכלים, שהם לב העסקה, והציוד היו שווים רק 70,000 ₪ זו טענה כמעט בלתי אפשרית.

וְשִׁמְרוּ דְרָךְ הַ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ביצהר. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

לאור זאת יוצא שלאחר שנוריד את שווי המכולות והמטאטים משווי העסקה יוצר מצב שעדיין הנתבע חייב לשלם לתובע מעבר למה שכבר שילם ומכוח סכום זה יהיה חייב הנתבע שבועה דאורייתא.

כאמור, מכיוון שאין לנו אפשרות לומר שטענה זו אינה אפשרית כלל וסוף סוף טוען הנתבע שכעת אינו חייב כלום אין בכוחנו לחייב שבועה. במיוחד שגם אם היינו מחייבים שבועה, הרי כידוע אין בתי הדין כיום מחייבים שבועה אלא מפשרים עליה. חיסרון נוסף בטענת הנתבע היא שאינה מבוססת על שום שומא מסודרת ומאורגנת אלא על דעתו בלבד. הנתבע לא הביא שום ראיה על כך שמה שלקח שווה סכום כזה אלא בנה זאת על השערה בלבד, מה שגורע את טענתו, בפרט על פי הנתונים שהבאנו לעיל.

מכיוון שהסקנו שטענתו של הנתבע היא טענה גרועה אנו נשתמש בכוחנו להטיל פשרה בין הצדדים. המקובל על הפוסקים, שכאשר יש טענות שראוי לפשר ביניהם אז פשר הקרוב לשליש הוא פשרה הקרובה לדין. ולכן גם כאן הפשרה תהיה בהוצאה מהמוחזק (הנתבע במקרה שלנו) שליש מהסכום עליו נסובה המחלוקת (וזאת על פי הנאמר בשו"ע סימן יב סעיף ב, נו"כ שם ופסקי האחרונים).

כעת נברר מהו השליש במקרה שלנו. מכיוון שהנתבע שילם 70,000 ₪ ומתוך דבריו יוצא, כאמור לעיל, שכנראה צריך לשלם יותר, יוצא שהמחלוקת בין הצדדים היא הפער בין 140,000 ₪ ל-70,000 ₪ ששולמו.

מכיוון שהמטאטים נשארים ברשות התובע אנו צריכים להוריד את ערכם היחסי מסך התביעה. לאור חוסר הבהירות בשווי העסקה אנו מעריכים, בכח הפשרה, את שווי המטאטים באופן יחסי של 5% מהעסקה על פי גרסת התובע, סה"כ 7000 ₪.

על פי זה סכום השליש נגזר מהפער בין 133,000 ₪ ל-70,000 ₪. סה"כ - 21,000 ₪.

סיכום:

1. הנתבע נאמן שהעסקה הייתה ע"ס 100,000 ₪ מכח מוחזקותו בכסף שלא שילם.
2. מכח זה הנתבע נאמן שלא לשלם על המכולות שלטענתו לא סופקו לו.
3. הנתבע אינו נאמן לטעון שהייתה זו עסקה של תיווך והוא יכול להחזיר את הכלים. הנתבע גם לא יכול לטעון טענת מקח טעות.
4. המטאטאים והגלגלים שלא סופקו נשארים (בין אם הם עדיין קיימים ובין אם לאו) ברשות המוכר וערכם המשוער יורד מסכום התביעה.

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף יצהר. טל': 0545519878 0585858750 מייל
karmeimishpat@gmail.com

בית הדין ביצהר. סניף בית הדין 'כרמי המשפט' - ענב

5. הנתבע טוען טענה גרועה על שווי הכלים. מסיבה זו מכוח המנהג (ועל פי מה שנחתם בשטר הבוררות) לפשר, צריך הנתבע לשלם על שליש משארית התביעה שלא שילם.
6. לאור זאת חייב הנתבע לשלם לתובע 21,000 ₪. מלבד מה ששילם 70,000 ₪ שכבר שולמו. הסכום הוא ללא מע"מ. המע"מ ששולם עד כאן יקוזז מסכום המע"מ הכללי של הסכום הסופי. על התובע להמציא חשבונית לנתבע על סכום זה כמקובל.
7. על הנתבע להעביר סכום זה לא יאחר מ . על הנתבע להמציא את אישור התשלום או אישור התובע על התשלום למייל של הרב בעז רוזנטל. באם לא יעביר הנתבע את הסכום עד מועד זה יותר לתובע לפנות לערכאות הנדרשות על פי חוק הבוררות.
8. השגות על פסק הדין ניתן להעביר עד שבוע מיום שליחת הפסק לצדדים.
9. על פי הנפסק בשו"ע (סימן יד) ועל פי המקובל אין פסיקה של הוצאות לאף אחד מהצדדים.

הרב בעז רוזנטל- אב"ד

הרב עומר יוסף- דיין

הרב פנחס וייסנברג- דיין

וְשִׁמְרוּ דְּרֹךְ הַ' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף יצהר. טל': 0545519878 0585858750 מייל
karmeimishpat@gmail.com